

Fővárosi Ítéltábla

13.Gf.40.056/2007/15.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Wiszkidenszky és Tóth Ügyvédi Iroda (1013 Budapest, Döbrentei u. 8. I/3. szám, ügyintéző: dr. Tóth Péter ügyvéd) és a Havas Ügyvédi Iroda (1027 Budapest, Fő u. 80. I/4. szám, ügyintéző: dr. Havas Gábor ügyvéd) által képviselt felperesnek, a Kálmán, Szilasi, Sárközy és Társai Ügyvédi Iroda (1126 Budapest, Tartsay Vilmos u. 3. szám, ügyintéző: dr. Kálmán János ügyvéd) által képviselt I. rendű, a Csalló Ügyvédi Iroda (1071 Budapest, Városligeti fasor 47-49. szám, ügyintéző: dr. Csalló Krisztina ügyvéd) által képviselt II. rendű és a Zafir & Kristóf & Partners Ügyvédi Iroda (1139 Budapest, Váci út 85. szám, ügyintéző: dr. Zafir János ügyvéd) által képviselt III. rendű alperesek ellen szerződés létrejöttének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2006. december 1. napján kelt 22.G.40.959/2006/15. számú ítélete ellen a felperes részéről 16. sorszám alatt, a II. rendű alperes részéről 17. sorszám alatt benyújtott fellebbezés, valamint az I. rendű alperes részéről 13.Gf.40.056/2007/3. szám alatt benyújtott csatlakozó fellebbezés folytán - nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és megállapítja, hogy a III. rendű alperes nem élt elővásárlási jogával, ezért a 2005. október 10-én kötött üzletrész adásvételi szerződés, amely a felperessel szemben

hatálytalan, az I. rendű alperes és az elővásárlási jogával élő felperes között jött létre.

A Fővárosi Ítéltábla a III. rendű alperes viszontkeresetét elutasítja.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 6.000.000 (Hatmillió) forint elsőfokú perköltséget.

Az elsőfokú bíróság ítéletét egyebekben - a III. rendű alperes 2005. szeptember 8-án kelt, az elővásárlási jog gyakorlására kijelölő nyilatkozata érvénytelenségét megállapító rendelkezését - helybenhagyja.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 3.000.000 (Hárommillió) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás:

A Fővárosi Ítéltábla a 2006. május 10-én kelt 13.Gf.40.033/2006/9. számú végzésével a Fővárosi Bíróság 2005. december 2-án kelt 7.G.41.577/2005/8. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozta hozatalára utasította, egyidejűleg az új eljárásra vonatkozóan iránymutatást adott. Az újabb eljárást a Fővárosi Bíróság 22.G.40.959/2006. ügyszám alatt folytatta le.

Az újabb eljárásban a felperes III. rendű alperesként perbe vonta a M. Zrt.-t és a keresetét a következők szerint tartotta fenn:

- 1.) Kérte annak megállapítását, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a III. rendű alperes által a II. rendű alperes javára 2005. szeptember 8-án tett elővásárlási jog gyakorlására kijelölő nyilatkozat semmis.
- 2.) Kérte annak megállapítását, hogy a III. rendű alperes a saját nevében nem élt az elővásárlási jogával.
- 3.) Kérte annak megállapítását, hogy az I. és II. rendű alperesek által 2005. október 10-én megkötött üzletrész adásvételi szerződés a felperessel szemben hatálytalan és az üzletrész adásvételi szerződés a felperes és az I. rendű alperes között a 2005. augusztus 29. napján kelt szerződéssel egyező tartalommal 2005. szeptember 13-án létrejött. (Ezen a napon szerzett tudomást az I. rendű alperes a felperesnek az elővásárlási jog gyakorlását tartalmazó nyilatkozatáról.)
- 4.) Kérte továbbá az alperesek egyetemleges kötelezését a perrel felmerült költségei megfizetésére.

A III. rendű alperes a per során viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben a Ptk. 233. § (2) bekezdése, a 234. § (2) bekezdése és a 239. §-a alapján annak megállapítását kérte, hogy a 2005. szeptember 8-i nyilatkozatával a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (Gt.) 134. § (2) bekezdésében biztosított elővásárlási jogával élt.

A Fővárosi Bíróság a 2006. december 1. napján kelt 22.G.40.959/2006/15. számú ítéletével megállapította, hogy a III. rendű alperes 2005. szeptember 8-án kelt nyilatkozatának a M.- P. Kft. üzletrésze tekintetében őt megillető elővásárlási jog gyakorlására a II. rendű alperest kijelölő rendelkezése érvénytelen. A felperes keresetét ezt meghaladóan elutasította és kötelezte a felperest részperköltség megfizetésére. A III. rendű alperes viszontkeresetének helyt adva megállapította, hogy a III. rendű alperes a 2005. szeptember 8-án kelt nyilatkozatával maga élt a fenti üzletrészre vonatkozó elővásárlási jogával.

Az ügyben irányadó, az elsőfokú bíróság által megállapított és a Fővárosi Ítéltábla által az alábbiakban pontosított és kiegészített tényállást szerint az I. rendű alperes

a M. - P. Kft. törzstőkéjének 51 %-át megtestesítő 186.649.800 forint névértékű üzletrésze nyilvános kétfordulós pályázatot írt ki, amely pályázat nyertese a C. Kft. és az E. R. Kft. konzorcium lett. Az I. rendű alperes a pályázat nyertesével 2005. augusztus 29-én üzletrész adásvételi szerződés írt alá. A szerződés 10.2. pontja úgy rendelkezett, hogy az adásvételi szerződés hatálybalépésének feltétele az, hogy az elővásárlási joggal rendelkezők az elővásárlási jogukkal ne éljenek. Az I. rendű alperes az adásvételi szerződést megküldte az elővásárlási jogosultaknak azzal, hogy 15 napon belül nyilatkozzanak, hogy kívánnak-e az elővásárlási jogukkal élni. A felperes 2005. szeptember 9-én kelt levelében bejelentette, hogy elővásárlási jogával élni kíván és az I. rendű alperes felhívásában foglalt kötelezettségeket teljesítette. A M.- P. Kft. másik tagja, a III. rendű alperes a Ptk. 373. § (4) bekezdését alkalmazva az őt megillető elővásárlási jog gyakorlására a II. rendű alperest jelölte ki, és a II. rendű alperes bejelentette, hogy elővásárlási jogával élni kíván. A M. Zrt. I. rendű alpereshez intézett 2005. szeptember 8-án kelt nyilatkozata szó szerint a következőket tartalmazta: „A M. Rt. a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 134. § (2) bekezdésében és az 1959. évi IV. törvény - a Polgári Törvénykönyvről - 373. § (4) bekezdésében biztosított jogával élve az elővásárlási jog gyakorlására a M. T. Kft.-t (székhely:) jelöli ki.”

A pályázat nyertese a 2005. szeptember 15-én kelt levelével tudomásul vette, hogy az I. rendű alperessel megkötött szerződés az elővásárlási jog gyakorlása miatt nem lép hatályba. Erre tekintettel kérte az előleg visszautalását és a bankgaranciák visszaadását, amely megtörtént, ezzel a szerződést felbontották.

Az I. rendű alperes a 2005. október 6-án kelt levelében tájékoztatta a felperest, hogy az adásvételi szerződésbe vevői oldalon az elővásárlási jogával élő II. rendű alperest lépteti. Erre figyelemmel visszautalta a felperes bánatpénzét és visszaküldte a bankgaranciát is.

Az I. és II. rendű alperesek 2005. október 10-én aláírták az üzletrész adásvételi szerződést.

A közhiteles cégnyilvántartás adatai szerint a II. rendű alperesnek az ügyletkötéskor és jelenleg is a M. C. Rt. (Cg...) és a M. E. M. Á. Sz. Rt. (Cg. ...) a tagjai, míg a M. C. Rt.-nek 2001. május 21-től kezdődően 50-50 %-ban a M. E. M. Á. Sz. Rt. és a M. H. T. Rt. (Cg...).

-.-.-

Az elsőfokú bíróság az újabb eljárásban hozott ítéletében azt a jogi álláspontot foglalta, hogy a Gt. 9. § (2) bekezdése értelmében a Ptk. szabályait üzletrész adásvételi szerződés esetében nem lehet alkalmazni, mert a korlátolt felelősségű társaság üzletrészeinek átruházási szabályait a Gt. 134. - 138. §-ai részletesen és teljes körűen tartalmazzák. Az elsőfokú bíróság a rendelkezések együttes vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy a jogalkotó a korlátolt felelősségű társaság lényegéhez tartozó személyes jelleget figyelembe véve szabályozta az üzletrész-átruházás szabályait. A Gt. a Ptk. 373. § (4) bekezdésének első fordulatával egyezően rögzíti, hogy az elővásárlási jog átruházása semmis, ugyanakkor a Gt.-ben az is szerepel, hogy az elővásárlási jogról érvényesen lemondani nem lehet, tehát a Gt. szabályozása szigorúbb a Ptk.-ban foglaltaknál. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a III. rendű alperesnek a Ptk. 373. § (4) bekezdésének második fordulata alapján nem volt joga a II. rendű alperes kijelölésére, e nyilatkozata tehát semmis.

Az elsőfokú bíróság a III. rendű alperes viszontkeresetében foglaltakra figyelemmel azt vizsgálta, hogy - a III. rendű alperes kijelölésre vonatkozó nyilatkozatának semmissége esetében - a Ptk. rendelkezései alapján a kijelölő nyilatkozat egyben a III. rendű alperes részéről az elővásárlási joga gyakorlására vonatkozó nyilatkozatnak tekinthető-e.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint, amikor a III. rendű alperes kijelölte a II. rendű alperest az elővásárlási jog gyakorlására, az elővásárlási jogát nem ruházta át, ugyanis a nyilatkozata Gt. 134. § (2) bekezdésének felhívásával kifejezetten utalt

az őt megillető elővásárlási jogra. Az elsőfokú bíróság indokolásban kifejtett véleménye szerint a Ptk. 199. §-a értelmében az egyoldalú jognyilatkozatra - ha törvény kivételt nem tesz - a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Így alkalmazható a Ptk. 234. § (2) bekezdése is, amelynek értelmében, ha valamely semmis szerződés más szerződés érvényességi kellékeinek megfelel, ez utóbbi érvényes, kivéve, ha ez a felek feltehető szándékával ellenkezik. A III. rendű alperesnek célja volt az elővásárlási jog gyakorlása útján az I. rendű alperes üzletrészenek megszerzése, tehát a szándékával nem ellentétes, ha a bíróság a semmis szerződés (nyilatkozat) helyett a Ptk. 234. § (2) bekezdésének alkalmazásával más szerződés érvényességi feltételeinek megléte alapján ez utóbbi szerződés érvényességét állapítja meg. A Ptk. 239. §-a értelmében a szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. A részleges érvénytelenség megállapítható a perbeli nyilatkozat esetében, mert a III. rendű alperes a kijelölés nélkül is elővásárlási jogot gyakorló nyilatkozatot tett volna.

A kifejtettek alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a III. rendű alperes maga gyakorolta az elővásárlási jogát, és erre tekintettel a felperes további kereseti kérelmeit elutasította. Az I. és II. rendű alperesek között létrejött szerződés sorsáról az ítélet indokolása nem szól.

-.-.-

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes és az I. rendű alperes fellebbezett, továbbá a II. rendű alperes csatlakozó fellebbezést nyújtott be.

A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a megismételt eljárásban előterjesztett módosított kereseti kérelme elsőfokú ítélettel elutasított 2. és 3. pontjának való helyt adást kérte azzal, hogy az alpereseket a másodfokú bíróság egyetemlegesen kötelezze a perrel felmerült költségek megfizetésére. Előadta, hogy egyetért az elsőfokú bíróság azon jogi megállapításával, hogy a III.

rendű alperest nem illette meg a Ptk. 373. § (4) bekezdése szerinti kijelölési jog, így az erre vonatkozó nyilatkozata semmis. Ugyanakkor a felperes álláspontja szerint jogszabálysértő az elsőfokú bíróság ítélete abban a részben, hogy a III. rendű alperesnek a kijelöléssel kapcsolatos, 2005. szeptember 8-i nyilatkozatát úgy tekintette, hogy a Ptk. rendelkezései alapján a III. rendű alperes e nyilatkozattal a saját személyében gyakorolta az elővásárlási jogot. A III. rendű alperest terhelte volna a bizonyítási kötelezettség arra vonatkozóan, hogy joghatályosan élt elővásárlási jogával annak ellenére, hogy a megadott határidőn belül a saját cégneve alatt címzett jognyilatkozatot az I. rendű alpereshez nem nyújtott be. A felperes véleménye szerint az ítéletnek a III. rendű alperes akarati szándékáról való okfejtése okszerűtlen, hiszen a III. rendű alperes a II. rendű alperes üzletrészszerzése ellen sohasem tiltakozott. A felperes vitatta a III. rendű alperes viszontkeresetének előterjeszthetőségét is, ugyanis a III. rendű alperes az alperesi pertársakkal szemben a viszontkeresetet a perbeli állásuk miatt nem terjeszthette elő, ugyanakkor a viszontkeresetnek való esetleges helyt adás kihatna a nevezettek jogviszonyára is. Ezek mellett a felperes a fellebbezésében hivatkozott arra is, hogy a III. rendű alperes nem igazolta az elővásárlási jog gyakorlásának feltételét jelentő teljesítőképességét sem.

A felperes jogi álláspontja szerint a Ptk. 373. § (4) bekezdésében foglalt kijelölésre vonatkozó jogosítvány nem feltételes, a kijelölés ténye egyben azt is jelenti, hogy a kijelölő személy maga nem kíván élni az elővásárlási joggal. Olyan szabályozás nincs, hogy ha a kijelölt személy a jogával mégsem élhet vagy nem tud élni, akkor az elővásárlási jog visszaszállna a kijelölőre. Az sem lehetséges, hogy ugyanazon elővásárlási jog alapján több személy gyakoroljon egyidejűleg elővásárlási jogot. A felperes véleménye szerint a III. rendű alperes kijelölő nyilatkozatát a Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. A felperes a fellebbezésében hiányolta az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából annak magyarázatát, hogy milyen jog

alapján tekinthető az önálló jogi személyiséggel bíró II. rendű alperes saját nevében és saját maga javára szóló nyilatkozata a III. rendű alperes nyilatkozatának.

A felperes az elsőfokú ítéletnek a részleges érvénytelenséget megállapító indokolásával kapcsolatban a fellebbezésében a következőket fejtette ki:

A Ptk. 199. §-a alapján a szerződés szabályainak analóg alkalmazása esetén sem lehet olyan következtetésre jutni, amelynek következtében azt állapíthatná meg a bíróság, hogy a szerződésben nem szereplő személy, illetve személyek között jött létre a szerződés, de ilyen bírósági gyakorlat nincs is.

A felperes a fellebbezését a másodfokú eljárás folyamatban léte alatt kiegészítette. Előadta, hogy a III. rendű alperes az elővásárlási joga érvényesítéséhez szükséges jogcselekményeket nem hajtotta végre. Emellett utalt arra, hogy a III. rendű alperes a II. rendű alperes javára tett kijelölő nyilatkozatát sohasem vonta vissza, így az elővásárlási jog ezért sem szállhatott vissza a III. rendű alperesre.

-.-.-

Az elsőfokú ítélet ellen a II. rendű alperes is fellebbezett, amelyben azt az ítéleti megállapítást támadta, amely szerint a III. rendű alperes által a II. rendű alperes javára tett, az elővásárlási jog gyakorlására kijelölő 2005. szeptember 8-án kelt nyilatkozat semmis. A II. rendű alperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság határozatának e része nem felel meg a jogszabályoknak.

A II. rendű alperes a fellebbezésében levezette a logikai okfejtését, amely szerint a Gt. nem határozza meg az elővásárlási jognak mint jogintézménynek a tartalmát, ezért a Ptk. szabályai nélkül a Gt. elővásárlásra vonatkozó szabályai értelmezhetetlenek, így nincs akadálya annak, hogy a Gt. 9. § (2) bekezdésének utaló szabálya alapján a Ptk. 373. § (4) bekezdése is alkalmazható legyen. A Ptk. 373. § (6) bekezdése alapján az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezéseket a

jogszabályon alapuló elővásárlási jogra is alkalmazni kell. A Gt. kétségtelenül tiltja az elővásárlási jog átruházását, a kijelölés azonban nem minősül az elővásárlási jog átruházásának, így a Gt.-ben foglalt tilalom ezt a jognyilatkozatot nem teszi semmissé. Az elővásárlási jog átruházása esetén az új jogosult maga dönthet arról, hogy az elővásárlási joggal él-e vagy sem, ugyanakkor a kijelölt személy az elővásárlási jognak nem alanya, az elővásárlási jog jogosultjának döntésétől függően nyílik meg a lehetősége az elővásárlási jog gyakorlására. Az elővásárlási jog átruházása azért tiltott, mert a tagok „kereskedhetnének” az elővásárlási jogukkal, és így a tagról kívülállóra történő átruházást egy másik kívülállóra történő átruházás követhetné, amelynek eredményeképpen a tag számára ellenőrizhetetlenné válna, hogy adott esetben ki is az általa eladott, őt a továbbiakban meg nem illető elővásárlási jog jogosultja. A kijelölés ezzel szemben azt jelenti, hogy a rendelkezési jog a tag kezében marad, a tag érdekében összhangban álló személy szerez tulajdonjogot az üzletrészen. A kijelölés tehát a harmadik személy javára szóló szerződés, amely a Ptk. 233. §-ában foglalt rendelkezések alapján ítélt meg.

A II. rendű alperes a fellebbezésében vitatta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy a korlátolt felelősségű társaság személyes jellegének biztosítására szolgálna az elővásárlási jog Gt.-ben foglalt szigorúbb szabályozása. A II. rendű alperes véleménye szerint a korlátolt felelősségű társaság elsődleges célja és funkciója a tagok által biztosított vagyontömeg eredményes felhasználása. Kétségtelen, hogy az elővásárlási jog személyhez kötött jog, amely azt kívánja biztosítani, hogy a tagok között fennálló bizalmi viszonyon alapuló gazdasági érdekközösségbe ne léphessen a tagok akaratával ellentétesen olyan kívülálló harmadik személy, aki a további működést hátrányosan befolyásolja. A kijelölés azonban ezt a célt nem sérti. A kijelölés során ugyanis olyan személy válik a társaság tagjává, akivel az elővásárlásra jogosult tag a társaság fejlődését, működését szolgáló együttműködésre képes.

Az I. rendű alperes csatlakozó fellebbezést nyújtott be, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte abban a részében, hogy a III. rendű alperesnek a II. rendű alperest elővásárlási jog gyakorlására kijelölő nyilatkozata semmis. Előadta, hogy a perben elvi jelentőségű jogkérdés merült fel, mégpedig az, hogy a Gt. 9. §-ára figyelemmel a Ptk. elővásárlási jogosultsággal kapcsolatos szabályai alkalmazhatók-e. Az I. rendű alperes jogi álláspontja ebben a körben megegyezik a II. rendű alperes fellebbezésében foglaltakkal. Az I. rendű alperes utalt arra is, hogy neki, mint eladónak elvileg mindegy, hogy ugyanolyan feltételek mellett ki a vevő, de a jogbiztonság sérülne az elsőfokú ítéletben foglalt jogi megállapítások fennmaradásával. Ez az indok vezette a csatlakozó fellebbezése előterjesztésére.

-.-.-

A felperes az I. és II. rendű alperesek csatlakozó fellebbezésére, illetve fellebbezésére fellebbezési ellenkérelmet nyújtott be, amelyben kérte, hogy a Fővárosi Ítéltábla a fellebbezésekben foglaltaknak ne adjon helyt, és az elsőfokú bíróság ítéletét a kereseti kérelmének megfelelően változtassa meg. Ebben a körben utalt a BH.1999.513 szám alatt közzétett eseti döntésre, amely a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény szabályainak talaján, de világosan rögzíti, hogy a társasági törvényben az elővásárlási jogosultak felsorolása taxatív jellegű, így más jogosult a felsoroltakon kívül nincs. A rendelkezést kiterjeszthetően nem lehet értelmezni, azaz más javára az elővásárlási jog kijelölés útján sem gyakorolható. A jelen ügyben irányadó Gt. szabályozása ebben a körben változást nem hozott, így a jogesetben foglaltak változatlanul alkalmazhatók. A felperes utalt arra, hogy a Ptk. 373. § (4) bekezdésének alkalmazása megkerülné az elővásárlásra jogosultaknak a Gt.-ben lefektetett kogens sorrendjét. Ha a gazdálkodó szervezet tagi minőségében élhetne a kijelölés lehetőségével, akkor anélkül, hogy a társaság maga gyakorolhatta volna az elővásárlási jogát, illetve a taggyűlés élhetett volna a kijelölés jogával, egy harmadik, kívülálló személy vásárolhatná meg az adott üzletrészt. Ezzel szemben a Gt. 134. §-a értelmében az üzletrészt kívülálló személyre csak akkor lehet átruházni, ha az elővásárlásra

jogosult személyek - ideértve magát a társaságot is - az elővásárlási jogukkal nem éltek. Ha a tag maga nem él az elővásárlási jogával, úgy a szavazati jogának gyakorlásával a taggyűlésen keresztül magát a társaságot hozhatja vevői pozícióba, illetve a taggyűlés kijelölhet egy harmadik, kívülálló személyt.

A Ptk. 233. §-ának alkalmazhatóságával kapcsolatban a felperes megismételte azt a jogi álláspontját, hogy a harmadik személy érdekében, vagy a harmadik személy javára szóló szerződés esetében már az eredeti szerződést, tehát a pályázatot követő üzletrész adásvételi szerződést is így kellett volna megkötni, hiszen az elővásárlásra jogosult az egyik szerződő fél helyébe lép.

A II. rendű alperes a fellebbezési ellenkérelmében, illetve észrevételében lényegében megismételte az elővásárlási jog gyakorlására történő kijelölés kérdésében korábban már előadottakat.

A III. rendű alperes a fellebbezési ellenkérelmében és a felek észrevételére tett nyilatkozatában előadta, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan döntött a viszontkereset kérdésében, és megalapozottan állapította meg, hogy a III. rendű alperes élt az elővásárlási jogával. A III. rendű alperes a teljesítőképességét megfelelően igazolta, hiszen a II. rendű alperes által megfizetett vételár az I. rendű alperes birtokában van. Utalt arra, hogy a II. rendű alperes a III. rendű alperesre engedményezte ezt az összeget, tehát az I. rendű alperesnek nem kell azt a II. rendű alperes részére visszafizetnie. Így az I. rendű alperes a teljes vételárral rendelkezik akkor is, ha a szerződés az I. rendű alperes és a III. rendű alperes között jön létre. A III. rendű alperes megismételte azt a jogi álláspontját, hogy amennyiben a III. rendű alperes jognyilatkozata a kijelölést illetően érvénytelen, azt kell vizsgálni, hogy az érvénytelenség fennáll-e az egész jognyilatkozat tekintetében, vagy csak a harmadik személyt kijelölő rész vonatkozásában jogszabálysértő, és így a részleges érvénytelenség jogkövetkezményeit kell-e alkalmazni. Véleménye szerint maga az elővásárlási jogra vonatkozó jognyilatkozat nem lehet jogszabályba ütköző, hiszen ennek megtételére a III. rendű alperest a Gt.

134. § (2) bekezdése feljogosította, a részleges érvénytelenség kérdését pedig az elsőfokú ítélet helyesen tartalmazza.

-.-.-

A felperes fellebbezése megalapozott, a II. rendű alperes fellebbezése és az I. rendű alperes csatlakozó fellebbezése megalapozatlan.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezések és a csatlakozó fellebbezés keretei között bírálta el az ügyet.

A)

A Fővárosi Ítéltáblának elsőként azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a jelen ügyben a Ptk. 373. § (4) bekezdésében foglalt szabály alkalmazható-e.

A Ptk. 373. § (4) bekezdése szerint az elővásárlási jog átruházása - ha törvény eltérően nem rendelkezik - semmis, gazdálkodó szervezet azonban kijelölheti azt a személyt, aki e jog gyakorlására jogosult.

A Ptk. 373. § (6) bekezdése szerint az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezéseket a jogszabályn alapuló elővásárlási jogra is alkalmazni kell.

A Gt. 9. § (2) bekezdése a gazdasági társaság és tagjaiknak a Gt.-ben nem szabályozott vagyoni és személyi viszonyaira előírja a Ptk. rendelkezéseinek az alkalmazását.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében azt a jogi álláspontját rögzítette, hogy a Ptk. elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak, mert a Gt. az elővásárlási jog gyakorlását részletesen szabályozza, így nincs olyan, a Gt.-ben

nem szabályozott vagyoni és személyi viszony, amelyre a Ptk. szabályai a Gt. 9. § (2) bekezdése értelmében alkalmazhatók lennének.

Ebben a körben helytálló a II. rendű alperes fellebbezése és az I. rendű alperes csatlakozó fellebbezése, amelyben arra hivatkoznak, hogy az elsőfokú ítélet ezen megállapítása nem felel meg maradéktalanul a jogszabályoknak, mert az elővásárlási jogra vonatkozó Ptk.-beli szabályozásból számos rendelkezés alkalmazására kerül sor az üzletrész átruházási szerződés esetében is.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértve az I.-II. rendű alperesek ezen jogi álláspontjával utal például a Ptk. 373. § (2) bekezdésében foglaltakra, amely szerint az elővásárlásra jogosult és a tulajdonos között akkor jön létre a szerződés, ha az elővásárlásra jogosult az ajánlat tartalmát magáévá teszi. Ez a (2) bekezdés rendelkezik arról is, hogy ha a jogosult a szerződési ajánlat elfogadására határidő alatt nem tesz nyilatkozatot, a tulajdonos a dolgot az ajánlatnak megfelelően vagy annál kedvezőbb feltételek mellett eladhatja.

A Fővárosi Ítéltábla jogi álláspontja szerint tehát az elővásárlási jogra vonatkozó Gt.-beli részletes szabályozás ellenére vannak olyan Ptk.-beli rendelkezések, amelyek alkalmazásra kerülnek üzletrész adásvételi szerződés esetében is. A jelen ügyben az a jogkérdés, hogy a Ptk. 373. § (4) bekezdésének alkalmazására sor kerülhet-e a Gt. szabályai mellett.

A Gt. 134. § (2) bekezdése értelmében a tagot, a társaságot vagy a taggyűlés által kijelölt személyt - ebben a sorrendben - az adásvételi szerződés útján átruházni kívánt üzletrészre elővásárlási jog illeti meg.

A Gt. 134. § (2) bekezdése tehát lehetőséget ad a társaság tagjainak, hogy üzletrész adásvétele esetében kívülálló személy társaságba kerülését megakadályozzák az elővásárlási joguk gyakorlásával. Abban az esetben, ha valamelyik tag gyakorolja az elővásárlási jogát, a Gt. 133. § (2) bekezdése alapján

az átvett üzletrésszel eredeti üzletrésze megnövekszik és így a társaság személyi összetételében - a teljes üzletrészt átruházó tag tagsági jogviszonyának megszűnése kivételével - változás nem történik.

Ha a társaság tagjai nem kívánnak élni az elővásárlási jogukkal, akkor a Gt. 134. § (2) bekezdése értelmében - a meghatározott sorrend alapján - a társaság élhet az elővásárlási jogával, amennyiben azt a Gt., a számviteli törvény vagy más törvény nem zárja ki. Ilyenkor a tagok összetétele ugyancsak változatlan marad az üzletrészt átruházó tag kiválásával.

Végül a Gt. 134. § (2) bekezdése szerint, ha sem a tagok, sem a társaság nem kíván vagy nem tud az elővásárlási jogával élni, akkor ez a jog a taggyűlés által kijelölt személyt illeti meg. Ebben az esetben az átruházott üzletrész megszerzésével kívülálló kerül a társaságba új tagként, de ilyenkor a kívülálló személyt nem egyetlen tag választja ki, hanem a társaság tagjai, mégpedig - főszabályként - a tagok többsége akaratával megegyező tartalmú taggyűlési határozattal.

A Gt. 134. § (1) bekezdése az elővásárlásra jogosultak tekintetében taxatív és kötött sorrendet állít fel, amely mellett a Ptk. elővásárlási jogra vonatkozó szabályozásából csak azok a rendelkezések lehetnek irányadóak, amelyek ezzel nem ellentétesek, a különös szabályozás ugyanis megelőzi az általános szabályozás alkalmazását. Abban az esetben, ha a Ptk. 373. § (4) bekezdése alapján az elővásárlási jog gyakorlására jogosult gazdálkodó szervezet mint tag, maga helyett más személyt jelölhetne ki (amely személy a kijelöléssel a kijelölő helyére lépne és az elővásárlási jog gyakorlására jogosulttá válna), a Gt. 134. § (2) bekezdésében foglalt kogens szabályozás ellenére egyetlen személy akarata határozná meg a társaságba tagként belépő kívülálló személyt.

A gazdálkodó szervezet mint tag a kijelöléssel a Gt. szabályozásának rendjével és szabályozási céljával szemben állva - kívülálló személyt nem léptethet be maga

mellé új tagként a társaságba. Ha ugyanis a tag ily módon gyakorolhatná az elővásárlási jogát, akkor a társaság vagy a taggyűlés által kijelölt személy elővásárlási jogának gyakorlására már értelemszerűen nem kerülhetne sor. A Gt. szabályozásának megfelelően a kívülálló személy üzletrész-szerzését megelőzően kötelezően lehetőséget kell adni arra, hogy az üzletrészt a kívülálló személy helyett a társaság vagy a taggyűlés által kijelölt személy szerezzé meg.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint tehát üzletrész adásvételi szerződés esetében a Ptk.-ban szabályozott kijelölési jog gyakorlására nem kerülhet sor.

Helytálló tehát az elsőfokú bíróság döntése abban a részében, amelyben megállapította, hogy érvénytelen a III. rendű alperes 2005. szeptember 8-án kelt nyilatkozata, amelyben az őt megillető elővásárlási jog gyakorlására a II. rendű alperest kijelölte.

B)

A Fővárosi Ítéltáblának következő kérdésként meg kellett vizsgálnia, hogy a felperes mint tag mellett a III. rendű alperes is élt-e az elővásárlási jogával. A perben nem volt vitatott, hogy a felperes jogszerűen gyakorolta az elővásárlási jogát. Amennyiben a III. rendű alperes is jogszabályoknak megfelelően gyakorolta az elővásárlási jogát, akkor a Gt. 134. § (1) bekezdésében foglalt szabályozás alapján az I. rendű alperes mint eladó választhatott vevőt az elővásárlási jogot gyakorló tagok közül.

Az elsőfokú bíróság helyt adott a III. rendű alperes viszontkeresetének és megállapította, hogy a III. rendű alperes 2005. szeptember 8-án kelt nyilatkozata, amelyben a kijelölésről rendelkezett, egyben olyan nyilatkozat, amely a saját elővásárlási joga gyakorlására vonatkozó nyilatkozatnak minősül. Az elsőfokú bíróság a jogi álláspontját arra alapította, hogy ha valamely semmis szerződés (vagy semmis jognyilatkozat, mivel az egyoldalú jognyilatkozatra is főszabályként a

szerződésre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni) valamely más szerződés érvényességi kellékeinek megfelel, ez utóbbi érvényes, kivéve, ha ez a felek feltehető szándékával ellenkezik. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a III. rendű alperesnek szándéka volt az üzletrész megszerzése, így a Ptk. 239. §-a alapján a szerződés részbeni érvénytelensége megállapítható, mert a III. rendű alperes azt az érvénytelen rész nélkül is megkötötte volna, vagyis a nyilatkozatot a III. rendű alperes a kijelölésre vonatkozó, érvénytelen rész nélkül is megtette volna.

A Fővárosi Ítéltábla ebben a körben nem osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját és arra a megállapításra jutott, hogy az elsőfokú bíróság jogi okfejtése kizárólag a Ptk. szabályozásának talaján maradván sem helytálló.

A Ptk. 373. § (2) bekezdése értelmében a szerződési ajánlatot elfogadó nyilatkozatot meghatározott határidőn belül kell megtenni. A PK. 9. sz. állásfoglalás szerint az, aki az elővásárlási jogával élni kíván köteles egyúttal a vételi ajánlatot elfogadó nyilatkozatot is tenni. Ezáltal - a Ptk. 373. § (2) bekezdése értelmében - közte és az eladó tulajdonostársa között az adásvételi szerződés az ajánlatnak megfelelő tartalommal létrejön. Ahhoz azonban, hogy ezt a joghatást eredményezze, az elfogadó nyilatkozatnak komolynak, a teljesítőkészségnek és képességnek pedig valóságosnak kell lennie.

A III. rendű alperes az elővásárlási jogát akkor gyakorolta volna, ha az I. rendű alperes által megküldött szerződési ajánlatot az erre nyitva álló határidőn belül a saját személyében elfogadja és az ahhoz előírt feltételeket is teljesíti. A III. rendű alperes nem tett a saját nevében, határidőben az I. rendű alpereshez intézett olyan jognyilatkozatot, amelyben a saját személyében kívánt volna elővásárlási jogot gyakorolni, és nem teljesítette az I. rendű alperes felhívásában az elővásárlási jog gyakorlásához szükséges feltételeket sem. Az I. rendű alperes nem a III. rendű alperessel, hanem a III. rendű alperes által kijelölt II. rendű alperessel kötött adásvételi szerződést, mivel a II. rendű alperes - a kijelölés alapján - maga tett eleget az előbbi követelményeknek. Így a III. rendű alperes nem, hanem csak a

felperes élt a jogszabályoknak megfelelően az elővásárlási jogával, így az I. rendű alperes mint eladó nem választhatta a II. rendű alperest vevőnek.

A Ptk. 239. §-a szerint szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja a részleges érvénytelenség szabályainak értelmezése körében sem felel meg a jogszabályoknak és a szabályozás céljának.

A Ptk. 239. §-a alapján - a megkötött szerződés érvényességének fenntartása mellett - egyes konkrét szerződési rendelkezések érvénytelensége állapítható meg akkor, ha a felek a szerződést az érvénytelen rész nélkül is megkötötték volna. E szabályozás azonban nem ad lehetőséget arra, hogy a részleges érvénytelenség megállapításával ne egyes szerződéses rendelkezések elhagyására kerüljön sor, hanem a bíróság a jognyilatkozatot tevő jogalany személyét, illetve a szerződést kötő feleket, mint a szerződés alanyait „cserélje ki” a felek szándékaira hivatkozással. Fogalmilag kizárt a részleges érvénytelenség megállapíthatósága, ha ezáltal nem az minősülne szerződő félnek, aki a szerződést eredetileg megkötötte (aki a jognyilatkozatot tette). Abban az esetben, ha a felek személyében kívánnak a szerződésben változást elérni, akkor - ha annak jogszabályi feltételei fennállnak - a tartozáselismerés vagy az engedményezés jogintézményét kell igénybe venni, és nem a részleges érvénytelenség jogintézményét. Kétségtelen tény, hogy a III. rendű alperesnek a pályázatot követően már célja volt a perbeli üzletrész elővásárlási jog gyakorlása útján való megszerzése és így az erre irányuló jognyilatkozat tétele „a szándékával nem volt ellentétes”, ehhez azonban nem megfelelő jogi eszközöket választott.

Helytálló tehát a felperesi fellebbezés abban a kérdésben, hogy az elővásárlásra jogosult kijelölése nem lehet feltételes, és abban az esetben, ha a kijelölt személy nem tud élni vagy nem élhet az elővásárlási joggal, akkor az elővásárlási jog nem

száll vissza a kijelölő személyre. Ezért jogszabálysértő az elsőfokú bíróság ítélete abban részében, amelyben a III. rendű alperes viszontkeresetének helyt adott. A viszontkereset előterjesztésére vonatkozóan a felperes eljárási kifogásokat is előadott a fellebbezésében, amelyek szintén megalapozzák a viszontkereset elutasítását.

C)

A felperes harmadik kereseti kérelme arra irányult, hogy a másodfokú bíróság állapítsa meg, hogy

- a) az I. rendű és a II. rendű alperesek által 2005. október 10-én megkötött üzletrész adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan,
- b) az üzletrész adásvételi szerződés a felperes és az I. rendű alperes között a 2005. augusztus 29. napján kelt szerződéssel egyező tartalommal 2005. szeptember 13-án jött létre.

A Gt. 136. § (2) bekezdése szerint az elővásárlási jog megsértésével kötött szerződés hatálytalanságának megállapítását a sérelmet szenvedett fél a szerződés megkötésétől számított egy éves jogvesztő határidőn belül kérheti.

A felperes a keresetét e határidőn belül terjesztette elő az elsőfokú bíróságnál, és a perben a fentebb már kifejtettek alapján megállapíthatóan az I. rendű és a II. rendű alperesek által 2005. október 10-én megkötött üzletrész adásvételi szerződés a felperessel szemben hatálytalan, mert a szerződés a felperes elővásárlási jogának megsértésével jött létre. Ugyanakkor - az alperesi előadásokkal szemben - e szerződés érvénytelenségének megállapítására nem kerülhet sor kizárólag arra tekintettel, hogy az I. rendű alperes nem a megfelelő személlyel kötötte meg a szerződést, ha egyébként a szerződés megfelel a jogszabályoknak, mint a jelen ügyben is.

A Fővárosi Ítéltábla az említett szerződés felperessel szembeni hatálytalanságának megállapítása mellett a felperes és az I. rendű alperes közötti üzletrész adásvételi szerződés létrejöttének időpontját a felperesi keresettől eltérően határozta meg. A felperes ugyanis a pályázat nyertesével 2005. augusztus 29-én kötött szerződéssel egyező tartalommal kívánt az I. rendű alperessel szerződést kötni azzal, hogy a szerződés a 2005. szeptember 9-én kelt, az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozatáról az I. rendű alperes által történt tudomásszerzés időpontjában, 2005. szeptember 13-án jött létre.

A periratokból egyértelműen az állapítható meg, hogy a pályázat nyertese és az I. rendű alperes az elővásárlási jog gyakorlására tekintettel a még hatályba nem lépett szerződésüket felbontották. A felperes tehát a 2005. augusztus 29-én kelt szerződésbe elővásárlási joga alapján vevőként nem léphet be, mivel ez a szerződés nem lépett hatályba és már nem is létezik. Ugyanakkor az I. rendű alperes a 2005. augusztus 29-i szerződéssel egyező tartalmú szerződést kötött a II. rendű alperessel 2005. október 10-én, ugyanis a II. rendű alperes elővásárlási jog jogosultjaként lépett fel. E létező, de a felperessel szemben hatálytalan szerződésbe léphet be a felperes az elővásárlási jogával élve, és ennek következményeként a szerződés az I. rendű alperes és a felperes között jött létre a szerződéskötés napjával, tehát 2005. október 10. napjával.

A kifejtettek alapján a Fővárosi Ítéltábla a rendelkező rész szerint határozott és a pervesztes alpereseket egyetemlegesen kötelezte a perköltség viselésére. Figyelemmel arra, hogy a Fővárosi Ítéltábla jogi álláspontja szerint a felperes az elsőfokú eljárást illetően is pernyertesnek minősül, a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint egyetemlegesen kötelezte az alpereseket a felperes részére az elsőfokú eljárással kapcsolatosan felmerült költségek megfizetésére is. Az első- és másodfokú perköltség összegének megállapításánál a Fővárosi Ítéltábla a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (1)-(2) és (5)

bekezdését alkalmazta azzal, hogy az ügyvédi munkadíj az általános forgalmi adót is tartalmazza.

Budapest, 2007. május 30.

. Koday Zsuzsanna sk.

a tanács elnöke

Tamáné dr. Nagy Erzsébet sk.

sk.

előadó bíró

Dr. Molnár József

bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő